

20

Cuadro dramático
en un acto y en vers.

Donas Bernabé.

Donas Bernabé

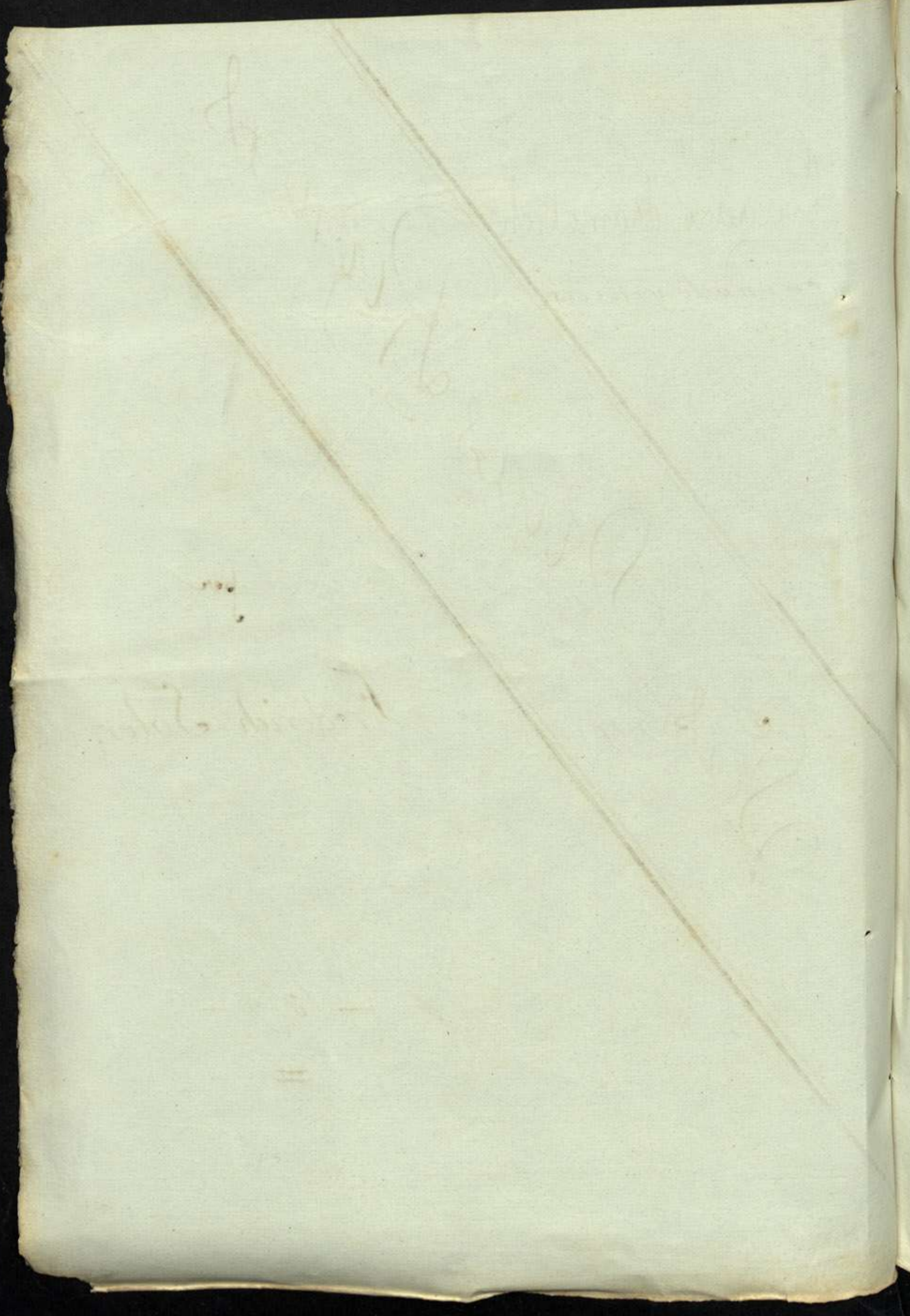
Ld. 750

per

Frederick Soler.

- 1879 -

#

[Faint, illegible handwriting]

III

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

Personatges.

Reina Sibila de Forcia Reina vinda d'En
Pere III.

Reina Violant de Bar Muller del rey
En Joan I
L'aymador de la gen-
tilesa.

D'Escarceller.

Las duas Reynas

Sala de jutges de la Torre d'en Vives. Al fons un bristo sota dossier negre. Un finestral de vidres de colors tapat per una cortina de damàs verd. Davant del bristo penja una mantia encesa. A cada costat las portas de las presons, tancadas ab forrellat. Es lo mitx dia

Escena primera

L' Escarceller, Ma Violant.

Escar.

(Parlant a la porta)

Podem entrar desansida;
ningu aquí vos pot trovar

(Ma Violant entra)

¡Els patjes!

Viol.

Restan a fora.

Escar. Donchs puch passi 'l forrellat. (Tanca la porta y lo passa)

Viol. Si, que tu mon tresor servas,
y un tresor bé 's déu servar.

Escar. No n'heu de passar gens d'ausia
mentres jo 'n tinga las claus

Viol. Sobrexte donchs y responne
dant comte de ton comiát.

Escar. Pregunten, reyna y senyora

Viol. ¿S'abat la reyna?

Escar. Jamay.

Viol. Sabrá morir com a reyna

Escar. Massa 's coneix qu'ho ha estat.

Viol. ¿Sabs si ja l'han tormentada?

Escar. Ahir fou lligada al banch

Viol. ¿I va resistir serena?

Escar. Com no vos poden pensar

Viol. Es d'una mena de roca

que may la escorpra ha trencát.

Jo 'n fare' esberlar ab l'odi

Escar. Si ella no ho vol, no ho crech pas

Viol. ¿Has completat las meras ordres?

Escar. La reyna s'ón, jo un vassall.

Viol. T'atse dirte que t' doblaria
tot quant ella t'anés dant

Escar. Doblaume un collar de perlas
qu'aquest dematí m'ha dat

(*Mostranti*)

Viol. Ves los juiens com lo valoran
y demà dirlo al palau

¿Per qué t'el va dar?

Escar. Com sempre,

perque anés! Mest a' posar
una letra de part d'ella
del senyor rey a las mans.

Viol. ¿Y el senyor rey va *requirir*la

com altres que n'hi has portat?

Escor. Lo senyor rey va llegir-la
y va restar mut d'esglai.

Viol. ¿Li va dar resposta escrita?

Escor. De paraula, y traspostat.

Viol. ¿Què t'va dir?

Escor. Ves y contenta

à la regina que demà.....

Viol. ¿Li va dir Reyna?

Escor. Tal volta

recordant qu'ho era abans.

Viol. No tornaria mes a dirli

Escor. «S'apria, m' digné que demà
«jo aniré a la presó a veure-la
«pera confortar els mals.

Viol. ¿Y demà....., es avuy?

Escor.

Res ara,

perquè l' hora ja ha tocat.
 Viol. Tésten donchs, y dexam sola.
 (Ans qu' ab ella, ab mi 's venrà)

Escar. Mes, perquè l' senyor entrie....

Viol. Ora abans lo forçallat.

Escar. ¿Vol mes la senyora reyna?

Viol. Que' m' dias sempre lleyal.

Escar. A pés d' or fins l' or se compra.

Viol. Tésten dintre, aprúp restant.

Escar. (j'abatá' á una reyna!..... Fins ara
 sols ho he vist en joch d'escats)

(Se 'n va.

Escena II.

Rea Violant.

j'abalarada! A n' al rey vida
 y ven potsè una esperanca

Ni's creu ser tant aborrida,
ni pe'l mien sion odi amida,
quan creu parar ma venjança.

¡Ay! Sibila de Forcia,

muller d'un rey que tenia
sempre'l punyal á la mà,
ja com uns no ets regna, ja
corona diu qui t' tenia.

Mes que la ràbia t' arbori
sota estas del poder mien;
si t' resta cor, que s' endoli;
la sort ha fet lo mien soli
de las estellas del ten.

Quant érats regna y jo no,
ab ton poder m' abatias;
ara, que regna jo sí,
venias ab quina abundó

ploraràs tus darrers dias,
 Avuy Meona tancada
 està lliure l'altra Meona;
 avuy sabràs, malaurada,
 qui es la reyna coronada
 quan tu ets reyna sens corona.

Escena III.

Va Violant, lo Rey.

Rey.

Escarceller.....

Viol.

¡Ah! El rey

Rey.

(Sorprès al veure-la)

¡Vos!

¿Cóm aquí la vostra altera?

Viol.

Pera cumpli' una promesa
 que nos várem fer los dos.

Luan, perduda la esperança,

íeram, fora d'Aragó,
vos duc de Corona, y jo
neboda del rey de França;
robantvos patria y familia,
hi havia una reina aquí
que us prengué, per odi a mi,
la corona de Sicilia.

I vos, veient nostra amor
embarranca en los esculls,
font de llàgrimas nos ulls,
can de penas lo mien cor,
vau jurau, si en la batalla
li liquès la sort fatal,
que de son mantell reyal
ne fariau la mortalla.

Rey. ¡ I qué vos ha dit, senyora,
que jo aço vulla cumplir ?

Viol. Abassa ho mostréu al venire;
sino per ço; per qué fóra?

Rey. Pera jutjarla pot ser

Viol. Ja, per matarla, hi sí jo
Si no mes veniu per ço,
á la torra són sobrer.

Rey. Demona veniuem' a mi
ans de posarla en capella

Viol. No cal; jo aquí sí per ella,
capella jutge y botxi.

Rey. No enténch com, creyentvos bona,
ho que diéu no us fa fredat.

Lo odi tinch, mes ja ha mimbát.

Viol. Porque no es odi de dona.

Rey. Aíme, reyna Violant.

Viol. Si no'm parléu de salvarla.

Rey. Lo vull com vos castigarla

y, ab tot, m'apena s'ón plant.

Lo ab odi, com vos, mortal

ververla morta volia,

mes avuy, com aquell dia,

ja no diu mantell reyal,

ja no diu corona d'or,

y ja mon sceptre no empunya;

rey d'Aragó y Catalunya,

m'escan grandesa de or.

Vul.

¡ballán! ¡Mh! ¡Qui assó pot dir

si ho qui es venjança alomça?

¡Com podén voler venjança

quan no saben ni abovir?

¡Habén pogut oblidar

lo qué 'ns va fer eixa dona?

Rey.

Lo perdo' ns ferá mes bona

tenint mes que perdonar.

Viol. j May!

Rey. j Reyna!

Viol. j May! Lo moment

ha arribat de ma venjanca.

Infant, la van jurat a França;

rey, cumplier lo sacrament.

Rey. Cumplieret cera. Vostre cor

es, Violant, de nen glassada.

Viol. Preguntes a la dampnada

que m'hi va glassar l'anor.

Sortiu.

Rey. No, sens veure a' n'ella.

Li he dat paraula reyal

y dech cumplida com cal

ans de posarla en capella.

Viol. Ardit al que m'enganyan.

Rey. Altratis que m'heu, Senyora.

Viol. ¿ Per qué lo neureu la fira?

Rey. Perque de l' honra so' esclau.

I acabém, que ja l' nequit
per demés la calma 'm roba.

Per ella a' la torra s' trova
lo Concell del rey reunint.

Quant se falte la sentència
lo rey la deu sagellar.

Perque ella 'm puga parlar
sens ser vos en la presència,
servarén l' anell del rey

que com a' l'enyora us dono;

Si veypén que la perdono,

fén que la mati' la May

(Li dona l' anell)

Viol. ¡ Ah! Jo, ab tot y la penyora
vetllaré nostra plaquesa.

Rey. ¡Mo asa esten de cor malmesa!

Viol. Ya cor de reyna no fura.

(Se'n vá.)

Escena IV

Lo Rey.

¡Ah! ¡Quim odi! Res lo mimba
ni l'atura un col instant.

Lo llamp que can frotejant,
retronant de timba en timba,
al fi s'apaga enfonsant
en lo bupiaçh que obra en terra.

Ella no; va jurar guerra
sense treva ni pietat,

y ni l'prech, ni l'plor, ni l'ay,
lo comun de la que plora.

Lo llamp que can á tot hora

no acabant de cançon may.

Escena V.

Lo Rey, aviat Ha Sibila.

Poch després d'haversen anat la reyna Violant ha entrat l'Escarceller, ha obert la porta de la presó de la reyna Sibila y ara ent aquestu vestida ab una túnica blanca, la cabellera estesa y abatuda. L'Escarceller, després de dexarla ab lo Rey, se'n va per un'altra porta.

Rey. ¡Ah! ¡La reyna!

(S'aparta al fons.)

Sibi.

¡Llun! --- ¡Clavre! ---

¡Ah! ¡Bondat! --- ¡Bondat eterna!

(Va a la finestra, corra la

cortina y no pot resistir la clavre.)

¡Ah! ¡No puch! ¡No puch! M'entremna,

¡ Tant fetà estich a foscor!

(Forma à cubrir la cortina.)

¡ Qu'es lo que'm passa, Dèu mieu!

No estava així no fái gaire;

Aquí puch respirar l'aire;

aquí puch pregar a Dèu.

Quan així's fái suar la May

ve'l perdó; ¡ lo cor no s'evia!

¡ Crucias, Dèu de cels y terra,

tu has tocat lo cor del rey.

Rey.

(Adelantante.)

¡ Qué volén del rey, senyora?

Sibi.

¡ Ah! ¡ Als vostres pens! ----

Rey.

Per resar

vos podrién agenollar;

devant mieu baixesa fora.

Reyna heu sigit d'Aragó

y de tal lo nom vos resta.

Sibi. Reyna qui' asis va de festa
y el palau te á la preso.
Reyna que, lassa, solo puch
mirar com tot m' abandona.

Li ahir d'or duya corona
avuy d'espinas la duch.

Rey. Digneu ; que volen de mi ?

Sibi. Perdoname ; es cert, senyor.
Jo no pats saber mon dolor

y á vos no us plau parla' així.

Rey. Parlen, y pensen, senyora,
que tenim lo temps taesat.

Sibi. Senyor, jo vos he cuidat,
car, no fentho, ingrata fora.
Be se quin fora mon orgull
quan al soli m' assentava ;

reyna activa, fins mirava
als altres reys de reüll.
Mes, al punt que finá 'l rey
feta á trevos ma corona,
per fugir de Barcelona,
y, fidels, portantme lley,
ab mi dos barions capdals,
per subornar, # van fugir;
lleyals me varen servir,
son crim fou serme lleyals,
y, jo, que mon per orgull
sostinda, que no he llansat may
en la catasta ni un any,
que morir com reyna vull,
davant vos, agenollada,
vos demans que en matèria
y qui á n'ells lliures deixeu;

que vostra anima apiadada
salve á qui no us fèu cap mal
y vegí avuy Barcelona
lo mieu cap, com ma corona,
rodar sobre 'l cadafalch.

Rey. Alseu, senyora.

Sibi.

¡No! ¡May!

Rey.

(Alseu.)

Alseu vos dich, y observéu
que lo qui ara 'm demanéu,
per mes qui us cause desmay,
no vos ho puch concedir.

Pera servos deus a' vos,
desdeus van servir 'ls dos;

paguin li van delinqüir.

Sibi.

¡Ah! ¡Y creyéu que no han pagat?
Ja als dos, si vinhen encara,

ab lo qui han sofert fins ara,
de sobra havien castigat.

De des qui ab mi van fugir
¡ay los meus lleyals barons!
¡Si 'n van plorar d'afliccions!

¡De penas, si 'n van patir!

Rey. Reyna Sibila, adieu siau.

Sibi. Sempre ¡asi us en aneu?

Rey. Si, perquè plorar me feu
y plorar á un rey no escáu.
Fart vostre penediment

no á partirme ab plant lo cor.

Sibi. Quan, 'sent reyna, ab tant reuor
váren ser ab mi indement?

Rey. A ma muller vata jurar
venjança, amor y corona;
reyenda; si ella us perdona,

jo també us vull perdonar.
Sibi. (Ab dignitat y certintse ofesa.)

¡ Rey d' Aragó! ----- ¡ Qui' he sentit?

Mirón: estava abatuda;

me parlén d' ella, y ja's munda

enrabia tot lo que he dit.

Rey. Donchs vostra sola esperansa

está en la cerva pietat.

La reyna té lo comiat

del perdo' y de la veijnança.

Escena VI

Va Sibi, lo Rey, Va Violant.

Viol. Mirón donchs com. per desditxa,

si jo qui l' ha de tenir.

Rey. (¡ La reyna!)

Sibi. Alsantse ¡ La Reyna!

Viol.

Si.

Reyna que tot quant desitxa
 li va concedint lo cel;
 pime' os regi destronada,
 ana vos vete humiliada;
 no'm resta ja mes anhel.

Sibi. (¡Oh! ; que se m'obre la terra
 si mes se'm t'e d'ultrajar!)

Rey.

(Apart a' Vba Violant.)

(Vullauvos d'ella apiadar
 y acabien avuy la guerra.)

Viol.

(Apart al Rey.)

¡Muy!

Rey.

(Apart a' Vba Violant)

(Probenho.)

(Apart a' Vba Sibila.)

(¡Os, Reymora,

pensau qui a n'ella heu de dir
tot quant millan conseguir.)

Sibi. (Primer pòls y cendra fora)

Rey. (Para ai.)

(No hi ha esperança, la sort
ha decretat la sentència.)

(Se'n va.)

Escena VII

Rea Sibila Rea Violant.

Pansa. Rea Violant després d'haver mirat fit a fit a Rea Sibila, diu:

Viol. La estem solas.

Sibi. (Alçant lo cap y mirantse.)

Si; en presència
me trobo ja de la mort.

Viol. ¿No heu temut may, ni una volta,
aquest horrorós moment?

Sibi. Si; mes era un pensament
que jo distreya resolta.
Jo us volia veure a vos
quan vos lluny, y jo reyna era;
mes veurens, jo presonera
y vos reyna. . . . ¡res horrorios!

Viol. Tungadas sin de la vida;
vos podien darne resposta.
Sol que surt. . . . se m va a la posta.

Sibi. ¡ Vos son lo sol de sortida!

Viol. Jo vos el que s'ha post ja;
que s'ha post quan no us ho creyan.
Lo que, quan brillava, feyan,
el qu'ara brilla us farà.

Sibi. ¡ Reyna Violant!

Viol. ¡ Ah! ¡ Si! ¡ Si!
Re m fa que us cause sorpresa.

Lo faré a la reyna presa
tot lo qu'ella m' va fè a mi,
Quan vos canjiau corona
jo patia en lo desterro;
Canch per canch, ferro per ferro;
lo que vau donare se us dona.

Amy corona duch jo
y en lo mèn poder esteu;
Amy, Sibila, beureu
la fel del mes amarch pló.

(Corra la cortina, obra 'l finestral per lout
entra un rats de sol.)

Miren, miren Barcelona;
tota es joya, tota es festa;
de la reyna qu' aquí resta
res li fa ni se li endona.
Per tot se trepitxan flors,

per tot la seda mumbaja
y llú 'l col, y l'or bülleja,
y es tot un doll d' esplendor.

Festa 'ls Jochs Florals han fet

y jo a la festa hi amat,

los trovadors han trovat

y ma bellesa han retret.

Lo gotx de que 'l cor ampleu
lo pot daí 'cristal ditxa sola;

per premi han dat una viola

perque Violant m' avomeno.

J. en mitja la festa floral,

l'orgull que mes m' escaltava

era 'l pensar que portava

lo vostre mantell reyal;

que damunt mon front lleticia

vostre corona mateixa;

que 'l sceptre, que tanta quiesca
avancá del poble un dia,

era 'l que empunyava jo

¡ Ah, benaurada venjança !

Mes enllà de ma esperança

la porta Déu, just y bo !

Sibi. ¡ Bè, molt bè, reyna Violant !

Atxis ma enemiga us vull ;

conhort m'es en est instant

venre que, si estich lluytant,

lluytém orgull contra orgull.

Ab l'odi que la lanch dona

si regnas com, femnos guerra ;

jo ho sí y ho ven Barcelona,

encara que ma corona

vagi rodolant per terra.

Quan sola me la venija,

tement, per ella, de vos,
aliga que sos fills viva,
la vetllava nit y dia
gavra oberta y ull fisós.
Un soroll, un buf, lo vent,
una sombra, una mirada,
una fantasia engendrada
en lo foch del pensament,
ja' m' posava esparverada;
que, si en mon cor vâren néixer,
la superbia y l'ambició,
un cop ja reyna, van créixer,
y jo, qu'ho vâretx conéixer,
a' ves vâtx dirlos que no.
I, retruda y tot, vos dich
que no vull ni l'cel de vos,
que, com jo, no hi ha enemich

que us puja dar tant patich,
que ohin lo clam coratjos
del odi, per mi mortal,
que m té avuy entre cadenas.

Jo, a' ser en vostre citiál,
ja hauria fet un dogal
de vostres malesas trenas,
per maná 'al punt al botxi
quí us hi penjés al baloi.

La qu' es regna 's porta axí;
fentho y aprenén de mi
de ser regna d' Aragó.

Viol.

Que ho só de cert dar venièn
negantme á vostra esperança;
vull venjança, y no es venjança
la mort que vos demanén.
Venjança es averignar

vostres desitjos quins són,
y no descurne á n' al món
ni un que poguèu lograr:

(S'ou la marxa fúnebre dels ta-
bals acompanyant los reis al
suplici. Sibila s'esglanya al
sentirla.)

Venjança es lo que sentiu.
Per vostres brans cavallers
que us van deixar los darrers,
pictat ab l'afany mes v'iu
havèu demanat al rey,
y la mort jo he demanat,
y á la mort van, y aviat
darán sos caps á la llei.

Sibi. ¡Malehida de Déu siau!

Viol. Aixó es la venjança, aixó.

Tos voléu, morint, que jo
vos desei en la tomba en pau,
y, lliure aixís de ma vista,
mellor qu' al mí, está al infern----

Ho. Apriès lo castich etern;

ava la vostra cont trista

per mi vetllada. Del reij

he lograt vostre desterro.

Fent vos en vida l'enterro,

sempre subjecta á ma Uerj,

y vostres devoirs instantis

amargant, al cor ferida,

havrién de rébrer la vida

de la almoyna de mas mans.

Sibi. ¡ Ah! ¡ Ho pot ésser! Ho pot
imposá 'l reij tal martiri.

Fiol. Sagellát es; féu qu' ho m'iri

qui, sicut, en lleya tinga vot.

(Din y deca damunt la taula un
pergamí a l' instant en qu' en-
tra 'l rey y observa a las duas
reynas, desde 'l fondo.)

Escena VIII.

Na Sibila, Na Violant, Lo Rey.

Sibi. ¿Qué 'm passa? ¿Senyor, Déu meu!

¿Qué sento que 'l cap m' esclata?

Viol. Que 's venja mes que qui us mata
qui fa lo que us sap mes greu.

Ven a morir los barons

creyent que 'ls feu vos matar;
resten viva per besar

mas plantas de genollons,
y, vostre orgull conexent,

diguén: ¡ qui vol mes venjança!

Sibi. Quí ho veta; es vostra esperança,
gosarvos en mon torment.

Viol. ¡ Ah! Si.

Sibi. ¡ No us heu previngut

prou per aquest gota lograr!
Escarceller me van dar

que 'l prech ni 'l plor l'ha mogut,
mes s'ha venut á mon or.

Si ets mes reyna que jo, vira

(Treu un pom.)

En aquest pom hi ha matzina;
Si pots, atura la mort.

(Va á veure la matzina
en lo moment en que 'l
rey vuida ab horror.)

Rey. ¡ Reyna Sibila!!

Sibi y Kiol
Rey.

¡Ah!

Ahí

podian en crims pensar,

(Tocan á morts.)

era es hora de resar

pe'ls qu'acaban de morir.

Lo que ab vostres odis feu

dirhent brandant las campanas.

¡Ans que reynas, son vustionas!

(Lo rey ensenya el Cristo á
las duas reynas, volent do-
minar sobre tot á 'l'altre.
tant que can agenollada.

Al véureu, 'l'altre Sibila dexa
caure lo pom y postre
abatuda davant de 'l'altre
reyna, diu:)

Sibi. ¡Fén de mí lo que valguén!

Fi.

